

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ 252/2014
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Α'**

Συνεδρίαση της 25ης Ιουνίου 2014

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Απέσσος Μιχαήλ , Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Νομικοί Σύμβουλοι: Χαραλαμπίδης Κωνσταντίνος, Χαριτάκη Στυλιανή, Μπερνικόλα Ευφροσύνη, Σκιάνη Γαρυφαλιά, Κατσούλας Κωνσταντίνος, Μακαρονίδης Δημήτριος, Ροϊλός Αλέξανδρος, Παρασκευοπούλου Κυριακή, Πασαμιχάλη Ελένη , Διβάνη Χριστίνα

Εισηγήτρια: Βασιλείου Αναστασία, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός ερωτήματος : Το Φ. 2005/166/ΑΠ9923/28-2-2013 και Φ.2005/283/ΑΠ17866/12-4-2-13 διευκρινιστικό, έγγραφο του κ. Υφυπουργού Εξωτερικών.

Περίληψη Ερωτήματος : Ερωτάται, δεδομένου του ιδιαίτερου νομικού και συμβατικού χαρακτήρα των μεταξύ της Υπηρεσίας Διεθνούς Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) του Υπουργείου Εξωτερικών και ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων) συναφθεισών συμβάσεων και ενόψει της επικείμενης έκδοσης κοινών πορισμάτων-όπως αυτό προβλέπεται από το άρθρο 27 του ν. 4110/2013-α) εάν για την διαδικασία της τελικής εκκαθάρισης των εν λόγω προγραμμάτων, είναι απαραίτητη η ύπαρξη εγγυητικής επιστολής και β) εφόσον το ερώτημα απαντηθεί θετικά, ποιες είναι οι ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί η εν λόγω Υπηρεσία.

Σχετικά με το ανωτέρω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α') γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. ΤΙΘΕΜΕΝΟ ΕΡΩΤΗΜΑ- ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στο υπ' αριθμ. πρωτ. Φ. 2005/166/ΑΠ 9923/28-2-2013 έγγραφο του κ. Υφυπουργού Εξωτερικών εκτίθενται τα εξής:

Σε 80 από τα 196 ανοικτά προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας, τα οποία υλοποιούνται μέσω Μ.Κ.Ο., έχουν εκδοθεί εγγυητικές επιστολές σύμφωνα με σχετικό όρο της εκάστοτε σύμβασης που είχε υπογραφεί μεταξύ της ΥΔΑΣ και των ΜΚΟ. Από τις 80 αυτές εγγυητικές επιστολές, οι 43 είναι εγγυητικές επιστολές ορισμένου χρόνου, έχει δε διαπιστωθεί -από τον διενεργηθέντα από ορκωτούς λογιστές και υπηρεσιακούς παράγοντες έλεγχο των εν λόγω αναπτυξιακών προγραμμάτων-, ότι υπάρχει αριθμός προγραμμάτων, στα οποία έληξε η διάρκεια ισχύος της προβλεπόμενης από τη σύμβαση εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης του έργου.

Περαιτέρω, με το υπ' αριθμ. Φ.2005/283/ΑΠ 17866/12-4-2013 διευκρινιστικό έγγραφο του Υφυπουργού Εξωτερικών, παρατέθηκαν δύο συγκεκριμένες συμβάσεις με τα αντίστοιχα ερωτήματα, όπου αναφέρονται τα εξής:

Α. Στις 30-1-2007 υπεγράφη μεταξύ της ΥΔΑΣ και της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Ευρωπαϊκή Προοπτική» η υπ' αριθμ. ΑΝΑΠ-6-2007 σύμβαση χρηματοδότησης, η οποία αφορά στη βιώσιμη επιστροφή 83 οικογενειών στον τόπο καταγωγής τους (Σερβία), οικοδόμηση σπιτιών, κατασκευή δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης, κεντρικού δρόμου κλπ. Η συνολική διάρκεια του έργου ορίζεται σε δέκα μήνες με ημερομηνία έναρξης την 1-2-2007 και λήξης την 30-11-2007 (άρθρ. 4 της Σύμβασης) ενώ ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 734.000 ευρώ (άρθρ. 5).

Η χρηματοδότηση της ΥΔΑΣ καλύπτει το 74,93% του συνολικού προϋπολογισμού ήτοι 550.000 ευρώ και καταβάλλεται σε τρεις δόσεις ήτοι α) ποσοστό 50% ήτοι ποσό 275.000 η πρώτη, με την υπογραφή της σύμβασης β) ποσοστό 30% του εγκριθέντος ποσού ήτοι ποσό 165.000 ευρώ η δεύτερη, με την έγκριση από την ΥΔΑΣ της Ενδιάμεσης Έκθεσης προόδου, σύμφωνα με το άρθρο 6.2. της σύμβασης και γ) το υπόλοιπο ποσοστό 20% του εγκριθέντος ποσού ήτοι ποσό 110.000 ευρώ η τρίτη, με την έγκριση από την ΥΔΑΣ της Τελικής εκθέσεως προόδου, σύμφωνα με το άρθρο 7 της σύμβασης.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 της σύμβασης αυτής, *«Μέσα σε εξήντα ημέρες από την ολοκλήρωση του έργου, υποβάλλεται από τον ανάδοχο Τελική έκθεση σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή. Η Τελική Έκθεση αποτελείται από τον τελικό οικονομικό απολογισμό και αναλυτική αναφορά πεπραγμένων. Η Τελική Έκθεση*

συνοδεύεται από πλήρη παραστατικά στοιχεία των γενομένων δαπανών. ...7.3: Η ΥΔΑΣ ελέγχει την Τελική Έκθεση και την εγκρίνει, την απορρίπτει ή ζητεί διευκρινίσεις... Μετά την έγκριση της Τελικής Εκθέσεως από την ΥΔΑΣ, ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ δύναται να εισπράξει το σύνολο του εγκριθέντος ποσού. 7.4...7.5...7.6. Η ημερομηνία εγκρίσεως της Τελικής Εκθέσεως συνιστά και ημερομηνία λήξεως της Συμβάσεως».

Στο άρθρο 9 της εν λόγω σύμβασης ορίστηκε ότι: «1. Ο Ανάδοχος παραδίδει στην ΥΔΑΣ εγγυητική επιστολή πρώτης ζητήσεως για την καλή εκτέλεση του έργου. Το ποσόν της εγγυητικής επιστολής ανταποκρίνεται στο ποσό της πρώτης δόσεως κατά την υπογραφή της παρούσης συμβάσεως. Η εγγυητική επιστολή καλής εκτελέσεως του έργου πρέπει να έχει ισχύ τουλάχιστον τρεις (3) μήνες μετά το τέλος του χρονοδιαγράμματος του έργου.

2. Το ποσόν της εγγυητικής επιστολής θα μειώνεται αναλογικά με κάθε παράδοση και εκτέλεση. Προς το σκοπό αυτό ο ΑΝΑΔΟΧΟΣ θα αντικαταστήσει την εγγυητική επιστολή καλής εκτελέσεως αμέσως μετά τη χορήγηση της Β' δόσης, με ισόποση με τη δεύτερη δόση χρηματοδοτήσεως εγγυητική επιστολή που επίσης θα έχει ισχύ τουλάχιστον τρεις (3) μήνες μετά το τέλος του χρονοδιαγράμματος του έργου. Η τελευταία εγγυητική επιστολή θα επιστραφεί αμέσως μετά την αποπληρωμή της γ' δόσης».

Σ' εκτέλεση των ανωτέρω εκδόθηκε κατά την 1-2-2007 εγγυητική επιστολή της «MARFIN BANK» προς το ΥΠΕΞ/ΥΔΑΣ 6, μέχρι του ποσού των 275.000 ευρώ ήτοι μέχρι του ποσού της α' δόσης της εν λόγω σύμβασης με λήξη ισχύος την 30-11-2007.

Στις 9-2-2007 εκταμιεύεται η α' δόση χρηματοδότησης ύψους 275.000 ευρώ, ήτοι 50% του συνολικού προϋπολογισμού.

Στις 7-11-2007 η ΜΚΟ καταθέτει την ενδιάμεση έκθεση προόδου και στις 19-11-2007 εγκρίνεται η καταβολή της β' δόσης.

Κατά την 15-10-2009 εκδόθηκε εγγυητική επιστολή μέχρι του ποσού 165.000 ευρώ, ήτοι μέχρι του ποσού της β' δόσης με λήξη ισχύος την 30-12-2009. Η εγγυητική αυτή δεύτερη επιστολή παρατάθηκε διαδοχικά μέχρι και την 30-3-2010, 30-6-2010, 30-9-2010, 30-12-2010, 30-3-2011.

Σε όλες τις ανωτέρω εγγυητικές επιστολές αναγράφεται ο όρος: «Αποδεχόμεστε να παρατείνουμε την ισχύ της παρούσας εγγύησης ύστερα από έγγραφο της Υπηρεσίας σας νομίμως υπογεγραμμένο με την προϋπόθεση ότι το σχετικό αίτημά σας θα μας υποβληθεί πριν από την ημερομηνία λήξης της παρούσας».

Στις 9-12-2009 εκταμιεύεται η β' δόση χρηματοδότησης ύψους 148.663 ευρώ (μετά από περικοπή δαπανών από την ΥΔΕ).

Με το άρθρο 27 του ν. 4110/2013 (ΦΕΚ Α' 17/23-1-2013) παρατάθηκε η χρονική διάρκεια ισχύος της σύμβασης έως 23-1-2013 καθώς πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στην παρ. 4 του άρθρου 12 ν. 2731/1999 όπως η παράγραφος αυτή ισχύει σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 27 του ν. 4110/2013. Το έργο έχει ολοκληρωθεί και η ΜΚΟ κατέθεσε τη σχετική τελική έκθεση. Έπειτα από τον συνολικό οικονομικό έλεγχο του προγράμματος από την ΥΔΑΣ, η ΜΚΟ καλείται να επιστρέψει στο Ελληνικό Δημόσιο το ποσό των 14.547,95 ευρώ, ποσό το οποίο προκύπτει από μη εγκριθέντα παραστατικά.

Συγκεκριμένα στο υπ' αριθμ. ΑΠΦ 7510/892/ΑΣ 23792/28-5-2014 έγγραφο της Γεν. Διεύθυνσης ΥΔΑΣ, αναγράφεται ότι η ΜΚΟ κατέθεσε τελική έκθεση στις 23-1-2013, δεν υπήρξε τροποποιητική σύμβαση, η γ' δόση δεν έχει καταβληθεί, καθόσον επί της ουσίας το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης ολοκληρώθηκε με τη β' δόση και ότι από την έκθεση των ορκωτών λογιστών προέκυψε ότι η ανωτέρω ΜΚΟ καλείται να επιστρέψει το ποσό των 14.547,95 ευρώ.

Ο προβληματισμός της ερωτώσας υπηρεσίας ως προς την ανωτέρω σύμβαση έγκειται στο κατά πόσο η μη ισχύουσα πλέον εγγυητική επιστολή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 της Σύμβασης, έχει επίπτωση στη διαδικασία για την είσπραξη των αχρεωστήτως καταβληθέντων από την ΥΔΑΣ.

Β. Την 20-12-2005 υπεγράφη μεταξύ της ΥΔΑΣ και της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «Γιατροί του Κόσμου» η υπ' αριθμ. ΑΝΑΠ-117-2005 σύμβαση χρηματοδότησης, η οποία αφορά την ενίσχυση ιατρικών κέντρων σε περιοχές της Αυτόνομης Παλαιστινιακής Αρχής. Η συνολική διάρκεια του έργου ορίζεται σε έξι μήνες με ημερομηνία έναρξης την 10-1-2006 και λήξης την 9-7-2006 (άρθρ. 4 της Σύμβασης) ενώ ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 146.666 ευρώ (άρθρ. 5).

Η χρηματοδότηση της ΥΔΑΣ καλύπτει το 75% του συνολικού προϋπολογισμού ήτοι 110.000 ευρώ και καταβάλλεται σε τρεις δόσεις ήτοι α) ποσοστό 50%, ήτοι ποσό 55.000 η πρώτη, με την υπογραφή της σύμβασης β) ποσοστό 30% του εγκριθέντος ποσού ήτοι ποσό 33.000 ευρώ η δεύτερη, με την έγκριση από την ΥΔΑΣ της Ενδιάμεσης Έκθεσης προόδου, σύμφωνα με το άρθρο 6.2. της παρούσας, και γ) το υπόλοιπο ποσοστό 20% του εγκριθέντος ποσού ήτοι ποσό 22.000 ευρώ η τρίτη, με την έγκριση από την ΥΔΑΣ της Τελικής εκθέσεως προόδου, σύμφωνα με το άρθρο 7 της σύμβασης.

Στο άρθρο 9 της εν λόγω σύμβασης, περί της εγγυητικής επιστολής, ορίστηκαν ακριβώς όσα αναγράφονται και στο άρθρο 9 της πιο πάνω σύμβασης χρηματοδότησης με τη ΜΚΟ- «Ευρωπαϊκή Προοπτική».

Σ' εκτέλεση των ανωτέρω εκδόθηκε κατά την 21-12-2005 εγγυητική επιστολή της «ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» προς το Υπουργείο Εξωτερικών, μέχρι του ποσού 55.000 ευρώ, ήτοι μέχρι του ποσού της α' δόσης της εν λόγω σύμβασης με λήξη ισχύος την 30-9-2006.

Στην ανωτέρω εγγυητική επιστολή αναγράφεται ότι: *«Αποδεχόμαστε να παρατείνουμε την ισχύ της εγγύησης ύστερα από απλό έγγραφο της Υπηρεσίας σας με την προϋπόθεση ότι το σχετικό αίτημά σας θα μας υποβληθεί πριν από την ημερομηνία λήξης της».*

Στις 27-12-2005 εκταμιεύεται η α' δόση χρηματοδότησης ύψους 55.000 ευρώ ήτοι 50% του συνολικού προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. Φ2005/522/ΑΠ 29695/19-6-2013 έγγραφο του κ. Υφυπουργού Εξωτερικών, *«...στη συγκεκριμένη περίπτωση τα συμβαλλόμενα μέρη συνέχισαν να συναλλάσσονται στα πλαίσια της άνω σύμβασης και να εκπληρώνουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις και μετά τις 9-7-2006. Η ΜΚΟ είχε ζητήσει από την ΥΔΑΣ εγγράφως την παράταση του συμβατικού χρόνου υλοποίησης του έργου, αίτημα ο οποίο και έγινε δεκτό με έγγραφο της ΥΔΑΣ την 17-4-2007, κατά το οποίο η ΥΔΑΣ δέχθηκε την παράταση του χρόνου υλοποίησης του έργου μέχρι την 15-6-2007, ημερομηνία κατά την οποία το έργο ολοκληρώθηκε. Τροποποιητική πράξη δεν υπεγράφη. Οι μετά την κατάθεση της τελικής έκθεσης προόδου καθυστερήσεις στην εκκαθάριση της σύμβασης δεν οφείλονται στη ΜΚΟ...Για λόγους διευκόλυνσης της διαδικασίας ελέγχου και εκκαθάρισης, αποφασίστηκε η συμφωνία αυτή να διατυπωθεί και εγγράφως με τροποποιητική πράξη στις 16-2-2011».*

Με το άρθρο 27 του ν. 4110/2013 (ΦΕΚ Α' 17/23-1-2013) παρατάθηκε η χρονική διάρκεια ισχύος της σύμβασης έως 23-1-2013 καθώς πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στην παρ. 4 του άρθρου 12 ν. 2731/1999 όπως η παράγραφος αυτή ισχύει σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 27 του ν. 4110/2013. Έπειτα από τον τελικό οικονομικό έλεγχο από την ΥΔΑΣ, το Υπουργείο Εξωτερικών καλείται να καταβάλλει στη ΜΚΟ, το υπολειπόμενο ως β' και γ' δόση, ποσό των 49.201,02 ευρώ.

Συγκεκριμένα στο υπ' αριθμ. ΑΠΦ 7510/892/ΑΣ 23792/28-5-2014 έγγραφο της Γεν. Διεύθυνσης ΥΔΑΣ, αναγράφεται ότι η ολοκλήρωση του έργου προκύπτει από

υποβολή Τελικής Έκθεσης στις 8-11-2007, και ότι το υπόλοιπο των β' και γ' δόσεων, βάσει της Σύμβασης, ανέρχεται στα 55.000 ευρώ. Ωστόσο, σύμφωνα με το από 23-1-2013 πόρισμα των Ορκωτών Λογιστών, το ποσό που οφείλει η ΥΔΑΣ στη ΜΚΟ, μετά από σχετικές περικοπές, ανέρχεται στα 49.201,02 ευρώ.

Περαιτέρω στο ανωτέρω έγγραφο, σημειώνεται ότι η ΥΔΑΣ δεν διενεργεί τον Τελικό Οικονομικό Έλεγχο. Ο λογιστικός έλεγχος των Ορκωτών Λογιστών αποτελεί ενδιάμεσο στάδιο ελέγχου, διότι η εκκαθάριση ενός προγράμματος ολοκληρώνεται από την ΥΔΕ και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Ο προβληματισμός της ερωτώσας υπηρεσίας ως προς την ανωτέρω σύμβαση, έγκειται στο κατά πόσο η μη ισχύουσα πλέον εγγυητική επιστολή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 της Σύμβασης, έχει επίπτωση στη διαδικασία εκταμίευσης του ποσού αυτού, το οποίο καλείται να καταβάλλει το Υπουργείο Εξωτερικών στη ΜΚΟ και ειδικότερα εάν για τη διαδικασία της τελικής εκκαθάρισης των προγραμμάτων (συμπεριλαμβανομένου και του ελέγχου της ΥΔΕ) είναι απαραίτητη η προσκόμιση εγγυητικής επιστολής, εφόσον δε απαιτείται, σε ποιες ενέργειες θα πρέπει να προβεί η άνω υπηρεσία.

II. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. α. Το άρθρο 163 του ν. 3566/2007 που αφορά δαπάνες εθνικών αναγκών και διεθνών υποχρεώσεων, ορίζει: *«1. Εγγράφεται ειδική πίστωση στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εξωτερικών προς κάλυψη δαπανών εθνικών αναγκών, διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, καθώς και εθιμοτυπικών δαπανών. Οι δαπάνες αυτές είναι: α. Οι συνδρομές, εισφορές, επιχορηγήσεις και άλλες υποχρεώσεις οι οποίες προκύπτουν από τη συμμετοχή της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς, ενώσεις, επιτροπές και ινστιτούτα, καθώς και σε ελληνικές οργανώσεις, σχετιζόμενες με τέτοιους διεθνείς οργανισμούς ή τελούσες υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εξωτερικών β..γ)...2....3....4...*

5. Όλες οι ανωτέρω δαπάνες διατίθενται στο εσωτερικό και στην αλλοδαπή με απόδοση λογαριασμού και υποβολή σχετικών παραστατικών, μη αποκλειόμενης και της προπληρωμής.

6. Οι πληρωμές του παρόντος άρθρου, στο μεν εσωτερικό, υπόκεινται σε όλες τις υπέρ του Δημοσίου και τρίτων νόμιμες κρατήσεις, καθώς και στο κατά την εξόφληση τέλος χαρτοσήμου, στο δε εξωτερικό απαλλάσσονται κάθε υπέρ του Δημοσίου και οποιουδήποτε τρίτου κράτησης ή οποιασδήποτε άλλης επιβάρυνσης».

Το άρθρο 21 του ν.3566/2007 σχετικά με την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας, ορίζει: «1. Στο Υπουργείο Εξωτερικών λειτουργεί Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.), "Hellenic International Development Cooperation Department" και το διακριτικό τίτλο "Hellenic Aid". 2. Η Υ.Δ.Α.Σ. είναι αρμόδια για τη διατύπωση εισηγήσεων ως προς την κατάσταση της στρατηγικής, την ανάληψη πρωτοβουλιών για δράσεις προς εκτέλεση, τη λήψη αποφάσεων και τον, εν γένει, συντονισμό της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας. Η Υ.Δ.Α.Σ. λειτουργεί κατά τις διατάξεις του ν. 2731/1999 (ΦΕΚ 138 Α΄) και του παρόντος».

β. Το άρθρο 10 του ν.2731/1999 (ΦΕΚ Α΄138/5-7-1999) που αφορά την άσκηση Πολιτικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας και Βοήθειας μέσω μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ορίζει: «Το Υπουργείο Εξωτερικών είναι αρμόδιο για το συντονισμό των δράσεων που εκτελούνται από μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο) και που αποβλέπουν σε αναπτυξιακούς σκοπούς ή στην παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής ή επισιτιστικής βοήθειας σε περίπτωση φυσικών καταστροφών ή άλλων έκτακτων καταστάσεων».

Το άρθρο 11 του ίδιου νόμου: «1. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.), υπό την έννοια του παρόντος νόμου, είναι μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν ως αντικείμενο κυρίως, την παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής, επισιτιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας προς τους πληθυσμούς αναπτυσσόμενων χωρών, προκειμένου να συντελέσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των χωρών».

Το άρθρο 12, που αφορά την Εκτέλεση Προγραμμάτων Μ.Κ.Ο., ορίζει: «1. Δημόσιοι φορείς εκτέλεσης προγραμμάτων Αναπτυξιακής Συνεργασίας, στους οποίους διατίθενται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό πιστώσεις για την εκτέλεση των προγραμμάτων αυτών, επιτρέπεται να χρηματοδοτούν προγράμματα Μ.Κ.Ο. για την παροχή βοήθειας όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 10 υπό τις εξής προϋποθέσεις: α. Να έχει υποβληθεί αναλυτική πρόταση ...β. Να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή... γ. Να είναι πραγματοποιήσιμο το πρόγραμμα. ....

Παρ. 2. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για την εκτέλεση συγκεκριμένων προγραμμάτων βοήθειας υποχρεούνται κατά το πέρας κάθε προγράμματος να προβαίνουν στην υποβολή λεπτομερών εκθέσεων περί της εκτελέσεως του προγράμματος και δικαιολογητικών για τις γενόμενες δαπάνες, απολογιστικό και για το σύνολο των δαπανών, λαμβανομένων υπόψη και των συνθηκών που επικρατούν στη χώρα

αποστολής. Σε περίπτωση εκτελέσεως μακροχρόνιου προγράμματος οι Μ.Κ.Ο έχουν υποχρέωση σε υποβολή εκθέσεων προόδου κάθε εξάμηνο. Οι εκθέσεις αυτές υποβάλλονται στην Υ.Δ.Α.Σ. του Υπουργείου Εξωτερικών....

Παρ.8. Μέχρι το τέλος του 1999, η ΥΔΑΣ, μέσω της Επιτροπής Αξιολόγησης και Πιστοποίησης, θα εκπονήσει ειδικό ενημερωτικό οδηγό, στον οποίο θα περιλαμβάνονται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις και τα κριτήρια για τη χρηματοδότηση των ΜΚΟ από πόρους του Κρατικού Προϋπολογισμού. Ο οδηγός αυτός λαμβάνει τον τύπο απόφασης του Υπουργού Εξωτερικών και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο οδηγός αναθεωρείται με εισήγηση της ΥΔΑΣ».

Στο άρθρο 21 του π.δ.224/2000 (ΦΕΚ Α' 193/6-9-2000), προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Α. Προγράμματα ανθρωπιστικής Βοήθειας 1..... 2.....Β. Προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας. 1. Το ποσοστό της συγχρηματοδότησης της ΥΔΑΣ ανέρχεται στο 50% και σε καμιά περίπτωση δεν ξεπερνά το 75% του συνολικού κόστους του προγράμματος. Η Μ.Κ.Ο. οφείλει να συμβάλει με το 15% τουλάχιστον του συνολικού κόστους του προγράμματος, το οποίο αντιπροσωπεύει την συμμετοχή της σε χρήμα και σε είδος. Παράλληλα θα πρέπει να έχει εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση του εναπομείναντος ποσοστού του συνολικού κόστους, από άλλες ιδιωτικές πηγές.

2. Με την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, καταβάλλεται από την ΥΔΑΣ το 50% του εγκριθέντος ποσού για την έναρξη του προγράμματος. Κατά την διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος και με την έγκριση της έκθεσης προόδου, η ΥΔΑΣ καταβάλλει το 30%. Η αποπληρωμή του υπολοίπου 20% γίνεται με την κατάθεση της τελικής έκθεσης του προγράμματος από την Μ.Κ.Ο, την έγκρισή της, καθώς και την έγκριση των παραστατικών των δαπανών από την ΥΔΑΣ. 3.... 4».

Το άρθρο 25 του ίδιου πδ/τος, προβλέπει τη διαδικασία έγκρισης και χρηματοδότησης δράσεων και προγραμμάτων από την ΥΔΑΣ1. Για την έγκριση και χρηματοδότηση δράσεων και προγραμμάτων ΜΚΟ ή άλλων συναφών φορέων και αναπτυξιακών δικτύων, είναι αναγκαίο: να υποβληθεί από τις ΜΚΟ ο πλήρης φάκελος της προς χρηματοδότηση δράσης έργου ή προγράμματος στην αρμόδια Διεύθυνση της ΥΔΑΣ...2...3..4.

Υ. Με τη διάταξη του άρθρου 27 Ν. 4110/2013, μετά την παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 2731/1999, προστέθηκαν παράγραφοι 3, 4 και 5, στη δε παρ. 4 του άνω άρθρου 12, ορίζεται ότι: «4. Για τις ήδη έως την έναρξη ισχύος του παρόντος,

ανειλημμένες συμβατικές υποχρεώσεις του Υπουργείου Εξωτερικών προς Μ.Κ.Ο ορίζεται ότι:

4α. Η διάρκεια των συμβάσεων της Υ.Δ.Α.Σ. με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.), που συνήφθησαν από το 2002 έως το 2009 και για τις οποίες εκκρεμεί η διαδικασία εκκαθάρισης από τις αρμόδιες υπηρεσίες παρατείνεται αυτοδικαίως από τη συμβατική λήξη τους μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος για τον σκοπό της ολοκλήρωσης της διαδικασίας εκκαθάρισής τους, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) Έχει ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης μέχρι την κατάθεση του παρόντος. αβ) Έχει υποβληθεί από την Μ.Κ.Ο. αρμοδίως και εμπροθέσμως αίτημα παράτασης του συμβατικού χρόνου ή αίτημα τροποποίησης του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης, ή μετά την εκπνοή του συμβατικού χρόνου υπεβλήθη ανάλογο αίτημα που έγινε δεκτό από την υπηρεσία, ή υπεγράφη τροποποιητική σύμβαση.

4 β. Για το σύνολο των εκκρεμών συμβάσεων της παραγράφου 4α θα συνταχθεί από την Υ.Δ.Α.Σ. και την Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών κοινό πόρισμα σχετικά με την υπαγωγή τους ή όχι στις ρυθμίσεις της παραγράφου 4. Με το ίδιο πόρισμα θα προσδιορίζεται το ποσό πληρωμής για κάθε σύμβαση, θα ολοκληρώνεται δε η διαδικασία εκκαθάρισης με την παραπομπή των φακέλων στον προβλεπόμενο από την κείμενη νομοθεσία δημοσιονομικό έλεγχο σύμφωνα με τις ισχύουσες κατά περίπτωση διατάξεις. Οι υπαχθείσες στην παράγραφο 4α περιπτώσεις, θεωρούνται οριστικά εκκαθαρισμένες και δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε αμφισβήτηση του παραπάνω ποσού από την υπαχθείσα στην ρύθμιση Μ.Κ.Ο.».

Με το ν. 4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85/7-4-2014) ΚΕΦ. Α' άρθρο 1 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Ε περ. (δδ), ορίζεται ότι οι αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης ως προς τον έλεγχο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) μεταφέρονται στη Διεύθυνση... της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων ΓΔΔΕ, η οποία εφεξής θα ασκεί σε αυτές δημοσιονομικό έλεγχο... Από την έναρξη ισχύος της παρούσας, τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 4 του άρθρου 12 του ν. 2731/1999 (Α 138) όπως ισχύει, διενεργούνται μόνο από την Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ).

2. Με τη διάταξη του άρθρου 84 Ν. 2362/95 «περί Δημοσίου Λογιστικού – Ελέγχου δαπανών και άλλες διατάξεις» ορίζεται ότι: «Επιτρέπεται η χορήγηση προκαταβολής με την υπογραφή της σύμβασης προμήθειας προϊόντων, παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων, εφόσον προβλέπεται από αυτήν και τις ισχύουσες

διατάξεις, μέχρι ποσοστού 50% της συμβατικής αξίας. Η προκαταβολή είναι έντοκη και χορηγείται με κατάθεση εγγυητικής επιστολής.

3. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 847 ΑΚ, με τη σύμβαση της εγγύησης ο εγγυητής αναλαμβάνει απέναντι στο δανειστή την ευθύνη ότι θα καταβληθεί η οφειλή. Στη δε διάταξη του 849 ΑΚ ορίζεται ότι η εγγύηση είναι άκυρη, αν δεν δηλωθεί εγγράφως. Η έλλειψη του εγγράφου καλύπτεται, εφόσον ο εγγυητής εκπλήρωσε την οφειλή. Περαιτέρω στη διάταξη του άρθρου 851ΑΚ ορίζεται ότι ο εγγυητής ευθύνεται για την έκταση που έχει κάθε φορά η κύρια οφειλή και ιδίως για τις συνέπειες του πταίσματος ή της υπερημερίας του οφειλέτη, στη δε διάταξη του άρθρου 864 ΑΚ ορίζεται ότι όταν η κύρια οφειλή αποσβεστεί, ο εγγυητής ελευθερώνεται, εκτός αν η απόσβεση επήλθε από δικό του πταίσμα.

Στη διάταξη του άρθρου 866 ορίζεται ότι εκείνος που εγγυήθηκε για ορισμένο μόνο χρόνο, μπορεί όταν γίνει απαιτητή η κύρια οφειλή, να αξιώσει από το δανειστή να επιδιώξει δικαστικώς την απαίτησή του μέσα σε ένα μήνα και να συνεχίσει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση τη διαδικασία. Αν ο δανειστής δεν συμμορφωθεί με την αξίωση του εγγυητή, ο εγγυητής ελευθερώνεται.

Στη διάταξη του 867 ΑΚ ορίζεται ότι εκείνος που εγγυήθηκε για αόριστο χρόνο, μπορεί, όταν γίνει απαιτητή η κύρια οφειλή, να αξιώσει από το δανειστή να επιδιώξει δικαστικώς την απαίτησή του μέσα σε ένα μήνα και να συνεχίσει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση τη διαδικασία. Αν ο δανειστής δεν συμμορφωθεί με την αξίωση του εγγυητή, ο εγγυητής ελευθερώνεται, ενώ κατ' άρθρο 868 ΑΚ, αν στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου απαιτείται καταγγελία του δανειστή για να γίνει απαιτητή η κύρια οφειλή, ο εγγυητής μπορεί, αφού περάσει ένα έτος αφότου εγγυήθηκε, να αξιώσει από το δανειστή να καταγγείλει και να επιδιώξει δικαστικώς την απαίτησή του μέσα σε ένα μήνα, και να συνεχίσει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση τη διαδικασία. Αν ο δανειστής δεν συμμορφωθεί με την αξίωση του εγγυητή, ο εγγυητής ελευθερώνεται.

ΙΙΙ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ- ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Από την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων προκύπτουν τα εξής:

α. Με τις ανωτέρω συναφθείσες συμβάσεις ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι δημόσιος, εφόσον η χρηματοδότηση των ως άνω Μ.Κ.Ο. από το Υπουργείο Εξωτερικών μέσω της Υ.Δ.Α.Σ., δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 163 ν.3566/2007 καθώς και του ν.2362/1992 Περί Δημοσίου Λογιστικού, αποβλέπει στην υλοποίηση συγκεκριμένων σκοπών της εξωτερικής πολιτικής του Κράτους. Σύμφωνα με την ΣΤΕ 987/2011, οι εν λόγω Συμβάσεις δεν είναι διοικητικές

συμβάσεις και ως εκ τούτου υπάγονται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Συγκεκριμένα κρίθηκε ότι από τις διατάξεις του ν. 2731/1999 και του πδ. 224/2000, οι οποίες προβλέπουν τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ της Υ.Δ.Α.Σ. και Μ.Κ.Ο., δεν συνάγεται ότι η συμβαλλομένη Υ.Δ.Α.Σ. ευρίσκεται σε υπερέχουσα θέση έναντι της Μ.Κ.Ο. ούτε και θεσπίζεται εξαιρετικό καθεστώς υπέρ της Υ.Δ.Α.Σ. βάσει ρητρών οι οποίες αποκλίνουν από το κοινό δίκαιο.

Με την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (ν. 2362/1995) συμπληρωματικά εφαρμόζονται και οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

β. Οι διατάξεις του ν. 2731/1999 και πδ 224/2000 που προβλέπουν τα σχετικά με την εκτέλεση και χρηματοδότηση συγκεκριμένων προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας μέσω ΜΚΟ, δεν προβλέπουν κατά τη διαδικασία σύναψης των εν λόγω συμβάσεων, την έκδοση και κατάθεση από τη ΜΚΟ, εγγυητικών επιστολών.

Στον ειδικό ενημερωτικό οδηγό της ΥΔΑΣ (εκδοθέντα κατά το άρθρο 12 του ν. 2731/1999) ο οποίος λαμβάνει τον τύπο απόφασης του Υπουργού Εξωτερικών, στο Παράρτημα 2 «Η Σύμβαση Χρηματοδότησης», όπου παρατίθεται υπόδειγμα σύμβασης χρηματοδότησης, δεν αναγράφεται σε κάποιον από τους όρους της, η έκδοση και κατάθεση από τη ΜΚΟ, εγγυητικής επιστολής.

γ. Οι κύριες διατάξεις που αφορούν την έκδοση εγγυητικών επιστολών υπέρ του Δημοσίου, συναντώνται στο άρθρο 84 του ν. 2362/1995, στο άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 2286/1995 και στο άρθρο 25 παρ. 8 του π.δ. 118/2007. Σύμφωνα δε με τις διατάξεις αυτές, ο θεσμός της έκδοσης και κατάθεσης εγγυητικών επιστολών των ενδιαφερομένων προκειμένου να συμμετέχουν σε διαγωνισμό που προκηρύσσεται από τη Διοίκηση, διασφαλίζει τη διοίκηση από υποκειμενικές ή αντικειμενικές αδυναμίες του αναδόχου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Κατά συνέπεια καθίσταται επιβεβλημένο για τη Διοίκηση να διασφαλιστεί έναντι του κινδύνου να μην τηρήσει ο ανάδοχος τις υποχρεώσεις του και να υποστεί ζημία. Για το λόγο αυτό εκδίδεται η εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης της σύμβασης, που αποσκοπεί στην κάλυψη ενδεχομένης ζημίας της αναθέτουσας αρχής, λόγω της μη εκπλήρωσης ή της πλημμελούς εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων του αναδόχου (Γνωμ ΝΣΚ 182/2012, 20/2010). Η εγγυητική επιστολή επιστρέφεται μετά τη συντέλεση της οριστικής παραλαβής του αντικειμένου της σύμβασης και την εκκαθάριση των τυχόν απαιτήσεων από τους δύο συμβαλλόμενους, οι οποίες απορρέουν από τις διαπιστώσεις, κατά την οριστική παραλαβή. Είναι δυνατό μάλιστα να τεθούν στη σύμβαση πρόσθετοι

όροι πέραν των προβλεπομένων από το νόμο, όπως ότι η εγγυητική επιστολή καλής εκτέλεσης θα επιστραφεί μετά την παρέλευση ορισμένου χρόνου από την οριστική παράδοση – παραλαβή, οπότε στην περίπτωση αυτή υπερισχύει ο σχετικός όρος της συμβάσεως, εφόσον τέθηκε για την καλύτερη διασφάλιση των συμφερόντων της αναθέτουσας αρχής, δηλαδή για λόγους δημοσίου συμφέροντος και δεν έρχεται σε αντίθεση ούτε με την κείμενη νομοθεσία ούτε με την οικεία διακήρυξη.

δ. Η σύμβαση εγγυήσεως η οποία καταρτίζεται μεταξύ της τράπεζας και του εντολέα αυτής, δυνάμει της οποίας ο τελευταίος δίδει στην Τράπεζα την εντολή να προβεί στην έκδοση για λογαριασμό του, εγγυητικής επιστολής προς τρίτο (δανειστή) είναι μία ιδιόμορφη άτυπη σύμβαση, λειτουργούσα στα πλαίσια της ελευθερίας των συμβάσεων (άρθρο 361 ΑΚ) που διέπεται από τις διατάξεις περί παραγγελίας του ΕΝ και εντολής του ΑΚ, διακρίνεται δε από τη σύμβαση εγγυήσεως υπό τον τύπο παροχής εγγυητικής επιστολής, που καταρτίζεται μεταξύ της εγγυήτριας τράπεζας και του δανειστή του εντολέα της, η οποία διέπεται βασικά από τις ως άνω διατάξεις περί εγγυήσεως (άρθρ. 847 επ. ΑΚ, ΑΠ 1290/2003 Ελ.Δ/νη 2005.423).

Ειδικότερα, από τις διατάξεις των άρθρων 847 επ. ΑΚ, οι οποίες εφαρμόζονται και επί των εγγυήσεων που παρέχονται με τις εγγυητικές επιστολές (ΑΠ 1658/2006) συνάγεται ότι η εγγύηση που παρέχεται με την εγγυητική επιστολή, αποτελεί κατ' αρχήν ετεροβαρή σύμβαση, καταρτιζόμενη μεταξύ του δανειστή και του εγγυητή. Με τη σύμβαση αυτή ο εγγυητής αναλαμβάνει έναντι του δανειστή την υποχρέωση να του πληρώσει την οφειλή τρίτου πηγάζουσα από έγκυρη έννομη σχέση, στην οποία ο τρίτος (οφειλέτης) παραμένει νομικά ξένος.

Οι εγγυητικές επιστολές που εκδίδονται από τράπεζες, αποτελούν ιδιαίτερο είδος κατά τύπο εγγύησης, δημιούργημα της συναλλακτικής πρακτικής (άρθ. 361 ΑΚ), χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι με αυτήν οι συναλλασσόμενοι δεν αποβλέπουν στην απόκτηση πρόσθετης φερεγγυότητας, αλλά στην άμεση καταβολή από την τράπεζα στο δανειστή του ποσού που καλύπτει η εγγυητική επιστολή, χωρίς ο τελευταίος να προσφύγει στα δικαστήρια (ΑΠ 1625/2012, ΑΠ 80/2004, ΑΠ 737/2001 ΝΟΜΟΣ).

Κατά συνέπεια και σύμφωνα με τα ανωτέρω, με την εγγυητική επιστολή ένα πρόσωπο (εκδότης) υπόσχεται εγγράφως στον δανειστή ενός τρίτου (λήπτη της εγγυητικής επιστολής), κατόπιν εντολής του τρίτου ότι θα του καταβάλει ορισμένη χρηματική παροχή είτε σε πρώτη ζήτηση, είτε υπό όρους, και, πάντως,

χωρίς ο εκδότης να δικαιούται ή να υποχρεούται να αναχθεί στη σχέση του λήπτη με τον τρίτο ή στη σχέση που συνδέει τον ίδιο με τον τρίτο (Γνωμ.Ολ. Ν.Σ.Κ. 85/2007, ΑΠ. Γεωργιάδη «Η εξασφάλιση των πιστώσεων» σελ. 136 εκδ. 2001).

Στην περίπτωση δε έκδοσης εγγυητικής επιστολής όπως εν προκειμένω με ρήτρα πληρωμής «χωρίς αντίρρηση ή ένσταση», ή «πρώτης ζητήσεως» σκοπείται η άμεση μετάθεση του χρηματικού ποσού, με το οποίο χορηγήθηκε η εγγυητική επιστολή σ' εκείνον που αυτή απευθύνεται με την επέλευση ορισμένου τυπικά διαπιστούμενου γεγονότος ή με την πάροδο της προθεσμίας ή με απλή δήλωση του δικαιούχου προς τον οποίο απευθύνεται η επιστολή, ότι επήλθε ο λόγος της κατάπτωσης αυτής, χωρίς να έχει την δυνατότητα η εκδότης της επιστολής τράπεζα, να ελέγχει το υπαρκτό ή το έγκυρο της οφειλής, ούτε το λόγο της κατάπτωσης της εγγύησης, ή να προβάλλει την ένσταση διζήσεως.

Έτσι εξασφαλίζεται εκείνος προς τον οποίο απευθύνεται η επιστολή, στην απόλαυση του ποσού αυτής, χωρίς να αποκλείεται μεταγενέστερη –κατά τις περιστάσεις- αναζήτηση του καταβληθέντος ποσού από τον οφειλέτη (πελάτη της τράπεζας και εντολέα) διαμέσου της δικαστικής οδού, συνήθως κατά τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού (αρθ. 904 ΑΚ), όπου θα κριθεί αν συνέτρεχαν οι όροι κατάπτωσης της εγγύησης.

Οι εγγυητικές επιστολές της Τράπεζας έχουν συνήθως συγκεκριμένη διάρκεια ισχύος, η διάρκεια δε αυτή έχει την έννοια συμβατικού περιορισμού της ευθύνης της τράπεζας μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια, όπου ο λήπτης (δανειστής) έχει τη δυνατότητα να ασκήσει την απαίτησή του από την εγγυητική επιστολή (Εφ. Λαρ. 371/2007 Δικογραφία 2008. 125, Εφ. Θεσ. 1078 /2007 Αρμ. 2008.570).

ε. Με δεδομένο ότι, όπως αναφέρεται στο εν λόγω ερώτημα, έχει λήξει η διάρκεια ισχύος της προβλεπόμενης από την κάθε σύμβαση εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης του έργου,

ως προς το πρώτο ερώτημα του υπ' αριθμ. πρωτ. Φ.2005/283/ΑΠ 17866/12-4-2013 εγγράφου:

Στην προκειμένη περίπτωση που αφορά σύμβαση όπου το έργο έχει ολοκληρωθεί μεν, πλην όμως η ΜΚΟ οφείλει να επιστρέψει ποσό 14.547,95 ευρώ, λόγω μη εγκριθέντων παραστατικών, η Υπηρεσία– λόγω της λήξης ισχύος της εγγυητικής επιστολής- δεν μπορεί να ασκήσει τις σχετικές απαιτήσεις της από την εγγυητική επιστολή έναντι της τράπεζας, για να εξασφαλίσει τα δικαιώματά της με την άμεση καταβολή του οφειλομένου ποσού.

Απεναντίας, η ΥΔΑΣ σε περίπτωση μη καταβολής του οφειλόμενου ποσού από τη ΜΚΟ, δύναται να προσφύγει στη διαδικασία της είσπραξης του ποσού έναντι της συμβληθείσας Μ.Κ.Ο., σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες και συγκεκριμένα με την έκδοση πράξης σε βάρος της ΜΚΟ, τη βεβαίωση του ποσού ως δημοσίου εσόδου στην αρμόδια ΔΟΥ και την επιδίωξη της είσπραξης του σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων.

Κατά συνέπεια με τη λήξη ισχύος της εγγυητικής επιστολής, μειώνεται μεν η διασφάλιση των συμφερόντων της συμβαλλομένης αρχής, δεν επηρεάζεται όμως η δυνατότητα της Υπηρεσίας να προβεί στη διαδικασία για την επιστροφή του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού και την εκκαθάριση των απαιτήσεών της έναντι της συμβληθείσας με αυτή Μ.Κ.Ο. κατά την ανωτέρω διαδικασία.

ως προς το δεύτερο ερώτημα του υπ' αριθμ. πρωτ. Φ.2005/283/ΑΠ 17866/12-4-2013 εγγράφου:

Στην προκειμένη περίπτωση που αφορά σύμβαση όπου το έργο έχει ολοκληρωθεί και εκτελεσθεί καλώς (η σχετική κρίση είναι έργο της συμβαλλόμενης Υπηρεσίας- ΥΔΑΣ) και η Υπηρεσία δεν έχει καταβάλλει το συμφωνηθέντα ποσά (ήτοι καταβολή της β' και γ' δόσης) στη Μ.Κ.Ο, η υποχρέωσή της για την καταβολή του υπολοίπου μη καταβληθέντος και συμφωνηθέντος ποσού προς αυτή, είναι άσχετη με την ύπαρξη ή μη, εγγυητικής επιστολής.

IV. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, το Α' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι για τη διαδικασία της τελικής εκκαθάρισης των εν λόγω προγραμμάτων, δεν είναι απαραίτητη, για τις ανωτέρω συναφθείσες συμβάσεις, η ύπαρξη εγγυητικής επιστολής.

Η Εισηγήτρια

Αναστασία Βασιλείου

Πάρεδρος ΝΣΚ

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 30/6/2016

Ο Πρόεδρος του Α' Τμήματος του ΝΣΚ

Μιχαήλ Απέσσος

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

